

Zbigniew
Uniłowski
**ZAJEDNIČKA
SOBA**

S poljskoga preveo
Dalibor Blažina

Zagreb, 2021.

disput

Poglavlje I

Osam i deset je ujutro. U to vrijeme stiže brzi vlak iz Zakopana u Varšavu. Lokomotiva još uvijek podrhtava i nestaje u oblacima pare, pomiješane s jutarnjom maglom. Iznureni cjelonoćnim putovanjem, ljudi prolaze sivim peronom, polako se okupljaju pružajući karte, prelaze golemu čekaonicu ne bi li izišli u pravcu grada. Zajedno s prtljagom ulaze u unutrašnjost crnih taksija koji ih, poput odvratnih, velikih kukaca, odvoze između mračnih zgrada.

Visok, preplanuo momak stoji na stubama kolodvo-
ra, spušta iz ruku teret dvaju izlizanih kofera i briše lice
šarenom maramicom za nos. Njegove vesele oči lutaju
po svemu što ga okružuje; nekoliko puta peticom udari
o stube, oslušujući kameni zvuk – zvuk grada; pogled
usmjeri u magleno nebo, promakne njime po mokrim
krovovima, uzdahne i stane tako s maramicom u ruci,
razmišljajući kuda usmjeriti svoje korake. “Mogao bih
otići k teti, ali, Bože! – ona smrdljiva soba s onom če-
tvoricom nakon mog zakopanskog komfora, ne, to nije
za mene – a osim toga htio bih i malo raditi, što da se

radi, dovraga, da iznajmim kakvu gajbu i platim šezdeset zlota, to baš i nije neki posao.” Zbuni se, ali to ga nije omelo da nastavi veselo promatrati ljude. Pokretom glave odbije nosača, kao da se želi opravdati što stoji ovako ovdje s tim koferima, te tiho zviždeći spremi maramicu u džep. “Da, nema druge. Treba otići k Zygmuntu jer teta jednostavno ne dolazi u obzir, opet bih nadrljao sa svojim plućima.”

Uhvati žustro kofere i skrene u ulicu Chmielnu, ali sjeti se da Zygmunt živi na Nowiniarskoj, pa uđe u taksi. Vozeći se, promatrao je cimere i izloge dućana, i prisjeti se da je još jučer bio u Zakopanom, sjeti se obasjanih planinskih vrhunaca u snijegu, zdravog, svježeg zraka i zvončića na sanjkama. Pogleda olovno nebo, vlažne zgrade i blatnjav trotoar. Rastuži se – utješi ga tek činjenica da je ožujak u gradu uvijek takav, ali njegove oči izgube veseli sjaj.

Živahna starica pokaže mu vrata na prvom katu. Prijateljevao je sa Zygmuntom, ali nikada nije bio kod njega, adresu mu je poslao u pismu. Na vratima pročita prezime “Stukonis” i pokuca. Drugi put morao je to napraviti žustrije. Otvori mu pospani Zygmunt. Bio je u donjem rublju i pred navalom hladnoće hitro odskoči u unutrašnjost stana. Ugledavši gosta u svjetlu sobe, radosno reče:

– Kako si, Salise, jako mi je drago da te vidim ovdje, uđi, preplanuo si!

Salis uđe. U nosu osjeti miris kave i zahoda – ondje iza kuhinje. Makinalno reče: “Da” – te pogleda Zygmuntovo lice izmučeno snom, priđe mu i poljubi ga.

Zygmunt, u dugim gaćama i spavaćici, stajao je nasred sobe i postavljao pitanja češkajući se po leđima:

– Jesi li dobio moje pismo? No, vidiš, tako je to ovdje. Ti si pola godine bio u tom Zakopanom, ali valjda si sada ozdravio?

– Da, osjećam se sasvim dobro. Bolovao sam dugo i dosadno. Tih pola godine suhog kašlja, gutanja svježeg zraka na verandi i razmišljanja već mi je posve dojadilo. Imam dojam da sam intelektualno napredovao, znaš – samoća, ovaj... Ondje je doista lijepo, osobito priroda. Ali da bi to iskoristio, moraš biti zdrav. Sada je već bolje, nadam se da...

– Možeš ovdje stanovati, razgovarao sam s majkom. Gledaj, tako je tu sve namješteno, evo, ovo je ta soba, ali spavat ćeš u alkovi, u kutu ćemo ti postaviti krevet.

– Znaš, stalo mi je da mogu pisati, u posljednje vrijeme nisam ništa radio. U dvadeset prvoj godini čovjek se ne smije zaustaviti na maštanjima o slavi, kao što svi mi radimo, pri čemu ni ja nisam izuzetak. Kod tete ne mogu jer je tijesno, a osim toga navikao sam na određenu komociju, kao što su vlastiti ručnik i češalj. Tko još živi ovdje?

– Ma, naravno, u onoj sobi majka i dvije gospođice, u ovoj samo moj brat i jedan student – o, vidiš ovaj poljski krevet, to je njegovo – agronom je. Ovdje je sasvim u redu: majka, zajedno s jednom od tih gospođica, odlazi ujutro na posao. Ostavlja kavu na štednjaku. Druga gospođica uči za primalju, ponekad je nema čitav dan, a ponekad ostane kod kuće. Ona je tiha. Kažem ti, sasvim je dobro! Moj brat ide u kemijsku školu – on

spava na ovom divanu. Jesi li za kavu? Ne? Ali ja ću popiti, jer još nisam doručkovao.

Salis priđe popravljajući kravatu u ogledalu; razmišljao je o cijeni tog kutka pa smjesta upita:

– Reci, koliko ću morati platiti?

Zygmunt je doručkovao; usta punih hrane odgovori da ne zna, da je to majčin problem. Salis osjeti u njegovu glasu toplinu prijateljstva i određenu bespredmetnost tog pitanja. Slabo primjetna artificijelnost s početka razgovora sada je nestala i obojica su stala srdačno brbljati. Razgovarali su o onome što ih je najviše zanimalo: o svojoj mladoj književnosti, o kolegama s kojima su tvorili skupinu pisaca; da je ovaj lijen, a onaj tamno nesposoban – a onda su pogledali jedan drugome u oči i nasmijali se jer nisu znali što bi rekli o sebi. Kroz prozor sobe ulazilo je anemično gradsko sunce i svijetla pruga padala je na bosu Zygmuntovu nogu; gledajući je, Salis je razmišljao o jutarnjoj magli i o tome da je sunce sada tako blijedo, a Zygmuntova noga ne odveć čista; onda zapita hoće li imati kakvo mjesto za pisanje, na što mu Zygmunt pokaže pisaći stol. Bio je velik i širok, s radnom pločom prekrivenom crnom ceradom, na mnogo mjesta uprljanom tintom. Na stolu su stajale nekakve bočice, veće i manje, tri školjke, nekoliko figurica od gipsa i jedna od mjedi ili bronce koja je predstavljala radnika s uvis podignutom bakljom. Osim toga vazice, dvije stare spužve, mnoštvo držala sa zlatnim perima ili bez njih, ležale su na njemu i novine i rasut duhan pomiješan s mrvicama kruha. Zygmunt završi s jelom, protegne se i reče: